

موسیقی در سرزمین یخ‌های جاویدان

در شمال اروپا و نزدیک قطب شمال سرزمین وسیعی به مساحت ۳۳۷۰۰۹ کیلومتر مربع قرار دارد که بنام فنلاند یا کشور هزار دریاچه معروف است. فنلاند چهل و نه سال پیش استقلال خود را بدست آورد و طبیعی است که فرهنگ اصیل این کشور نیز از این قدیم‌تر نیست. سرزمین تازه آزاد شده تا مدتی در جبهه‌های متعدد جنگید تا توانست تا حدودی عقب‌افتادگی خود را جبران کند؛ زیرا در طول سال‌ها تسلط خارجی بر فنلاند این کشور بصورت یک سرزمین عقب‌افتاده درآمده بود.

آغاز سیاست فرهنگی فنلاند با آخرین سال‌های تسلط سوئدی‌ها بر فنلاند یعنی اواخر قرن هیجدهم مقارن بود. در دوره حکمرانی روس‌ها (۱۸۰۹ - ۱۹۱۷) فنلاند بصورت یک دوک‌نشین اداره می‌شد و استقلال داخلی داشت و در همین زمان بود که با وجود ستم و بیدادگری روس‌ها فرهنگ ملی فنلاند پایه‌گذاری شد.

از عوامل متعددی که در این بیداری ملی سهم بود می‌توان بخصوص «الیاس لونروت» را نام برد که اپرای ملی «کالوالا» را روی ترانه‌های فنلاندی تصنیف کرد و این اثر در سال ۱۸۳۵ چاپ شد.

در قرن نوزدهم طبقه تحصیل کرده فنلاند تحت تاثیر فرهنگ سوئدی‌ها کاملاً «سوئدی» شده بودند و تنها در اواخر این قرن بود که گروهی به زبان و هنر ملی فنلاند توجه کردند بزودی با پیدایش استاد بزرگ موسیقی «ژان - سیبلیوس» ، موسیقی رومانتيك ملی در فنلاند راه یافت .

قدیم‌ترین نوع موسیقی در فنلاند موسیقی محلی است . از موسیقی غیر محلی، ابتدا سنن موسیقی اروپای غربی در قرون وسطی (۱۳۰۰ - ۱۱۰۰) همراه با مسیحیت در فنلاند رایج شد و از آن پس آوازهای «گرگوری» در کلیساهای فنلاند خوانده می‌شد .

در سال‌های تسلط سوئدی‌ها بر فنلاند ، دربارهای اروپا مشوقین اصلی موسیقی دانان بودند و چون فنلاند درباری نداشت، در نتیجه مراکز موسیقی در آن سرزمین منحصر به کلیسا و مدارس گردید .

صفحه‌ای از کتاب Piae Cantiones

مجموعه آوازهای مدارس بنام Piae Cantiones که در سال ۱۵۸۲ چاپ شده ، با ارزش ترین مدرک موسیقی قدیم فنلاند می باشد ؛ بسیاری از آوازهای مذکور تحت تأثیر موسیقی اروپای غربی نوشته شده است ؛ با وجود این برخی از ترانه های آهنگسازان گمنام فنلاند نیز در این مجموعه بیادگار مانده اند .

یکی از مراکز عمده موسیقی در فنلاند دانشکده «تورکو» است که در سال ۱۶۴۰ گشایش یافت ؛ در مورد موسیقی سازی نیز بسال ۱۷۹۰ تشکیلاتی بنام «انجمن موسیقی» در تورکو ایجاد شد .

در سال ۱۸۱۲ شهر هلسینکی را بپایتختی فنلاند برگزیدند و بزودی فعالیت های موسیقی در آن جا آغاز گردید . در این مورد مخصوصاً فعالیت های ثمر بخش «فردریک پاکیوس» (۱۸۰۹ - ۱۸۹۱) آهنگساز و رهبر آلمانی الاصل - که از سال ۱۸۳۵ در دانشگاه هلسینکی موسیقی تعلیم می داد - قابل ذکر است ؛ با «پاکیوس» برخی از سنن «ژرمن» ها در موسیقی فنلاند راه یافت و این امر با تحصیل چندتن از پیشقدمان موسیقی فنلاند در آلمان تقویت شد .

سال ۱۸۸۲ مصادف با شروع فعالیت های واقعی موسیقی در فنلاند است . در آن تاریخ «روبرت کایانوس» (۱۸۵۶ - ۱۹۳۳) «اتحادیه ارکستر هلسینکی» را که اولین ارکستر سنفونیک فنلاند است ، با شرکت موسیقی دانان حرفه ای بنیان نهاد . در همان سال «مارتین و گلیوس» (۱۸۴۶ - ۱۹۰۶) کنسرواتوار هلسینکی را جهت تعلیم و پرورش موسیقی دانان حرفه ای فنلاند ایجاد کرد . «کایانوس» و «وگلیوس» در ابتدای کار موسیقی دانان خارجی را برای تربیت موسیقی دانان آینده فنلاند دعوت کردند و از جمله «بوزونی» از ۱۸۸۸ تا ۱۸۹۱ در کنسرواتوار هلسینکی تدریس می کرد .

امروز ارکستر شهر هلسینکی ادامه دهنده راه «اتحادیه ارکستر هلسینکی» است . این ارکستر بزرگ یکی از دو ارکستر مهم فنلاند است و فعلاً رهبری آنرا رهبر جوان فنلاندی «یورما پانولا» (متولد ۱۹۳۰) به عهده

دارد؛ ارکستر مهم دیگر ارکستر سنفونیک رادیو هلسینکی است که در سال ۱۹۲۷ تشکیل یافت و رهبر آن «پاوو برگ لوند» (متولد ۱۹۲۹) می‌باشد. این دو رهبر جوان در خارج از فنلاند هم فعالیت‌های ارزنده‌ای کرده‌اند و ارکسترهای آنان از نظر کمیت و کیفیت در ردیف ارکسترهای درجه اول اروپاست؛ ارکستر شهرهای تورکو و «تامپر» نیز با آنکه از نظر اهمیت پپای ارکسترهای پایتخت نمی‌رسد، از نوازندگان حرفه‌ای تشکیل یافته و شهرتی بسزا دارد.

بعد از جنگ جهانی دوم فعالیت‌های موسیقی بطور قابل ملاحظه‌ای در فنلاند افزایش یافت و از جمله ارکسترهای متعددی با شرکت نوازندگان «آماتور» تشکیل شد.

از موسیقی مجلسی باید دو «آسامبل» را ذکر کرد یکی ارکستر مجلسی هلسینکی بر رهبری «پاوو برگ لوند» که در سال ۱۹۵۲ با شرکت نوازندگان ارکستر سنفونیک رادیو و ارکستر شهر هلسینکی گشایش یافت و دیگری ارکستر مجلسی آکادمی سیبلیوس به رهبری «یورما پانولا».

بعد از جنگ جهانی دوم دولت فنلاند در راه بهبود و افزایش ارکسترها اقدامات اساسی بعمل آورد و فعلاً همه ساله در حدود سیصد هزار مارک فنلاندی به ارکسترها کمک می‌شود؛ در سال‌های اخیر نیز ب فکر ایجاد ارکستر در شهرهای کوچک و دهات افتاده‌اند ولی متأسفانه کمی موسیقی دانان حرفه‌ای مانع اجرای نقشه‌های آنانست. علت این «کسری» یک مسئله اقتصادی است زیرا حقوق نوازندگان نسبت به درآمد صاحبان برخی از مشاغل ناچیز است و بهمین جهت بسیاری از موسیقی دانان جوان شغل دیگری را انتخاب می‌کنند.

بطوریکه اشاره شد کنسرواتوار هلسینکی در سال ۱۸۸۲ بنیان یافت و یکی از اولین فارغ‌التحصیلان آن ژان سیبلیوس آهنگساز بزرگ فنلاندی است. این موسسه بزرگ هنری که امروز بنام آکادمی سیبلیوس نامیده می‌شود تنها مدرسه عالی موسیقی فنلاند است که در آن کلیه رشته‌های موسیقی

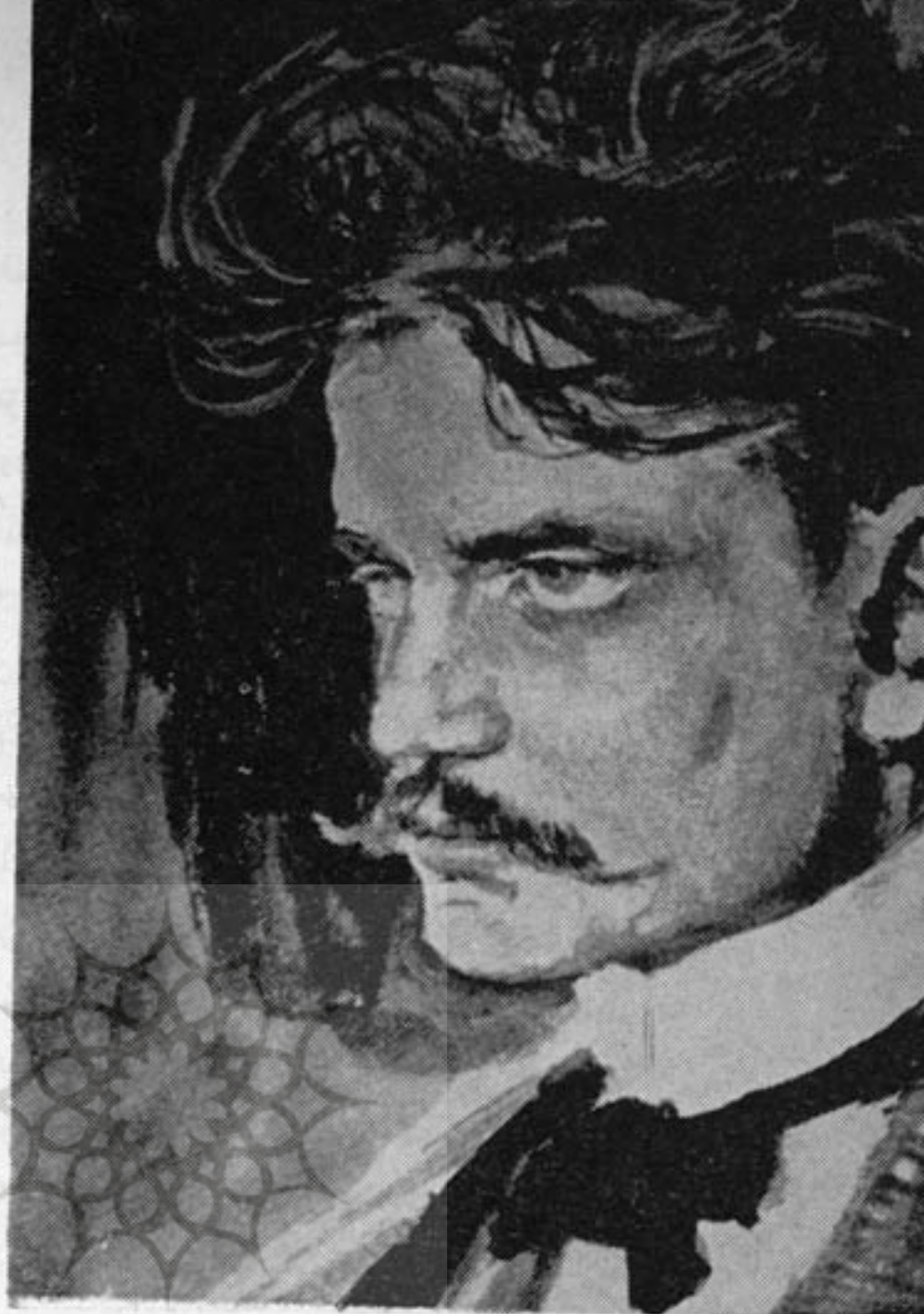
تدریس می‌گردد و تقریباً تمام هنرآموزان برجسته موسیقی در فنلاند، از آکادمی سیبلیوس فارغ‌التحصیل شده‌اند. در این آکادمی رشته‌های آهنگسازی، رهبری ارکستر، ساز، نوازندگی در ارکستر، تربیت معلم موسیقی و رهبری موسیقی نظامی تعلیم داده می‌شود؛ علاوه بر آن بخشی به موسیقی مدرسه اختصاص دارد که در آن قطعه‌های اجرایی توسط دانش‌آموزان با استعداد را ضبط و جمع‌آوری می‌کنند.

فعلاً تعداد هنرجویان آکادمی سیبلیوس در حدود شصت و پنج نفر است. بیش از هفتاد معلم ثابت به تعلیم هنرجویان اشتغال دارند و از این عده هفت نفر پروفیسور، سی و پنج نفر دانشیار و سی نفر بقیه معلم می‌باشند؛ همچنین در حدود چهل هنرآموز هر یک برای مدتی محدود در آکادمی سیبلیوس تدریس می‌کنند. رئیس فعلی آکادمی پروفیسور «تانلی کوسیستو» است.

آکادمی موسیقی یک موسسه تربیتی ملی است، با این حال قسمت اعظم مخارجش بوسیله دولت فنلاند تأمین می‌شود و این رقم در سال به یک میلیون مارك فنلاند میرسد. طبق قانونی که اخیراً به تصویب رسیده دولت کلیه حقوق هنرآموزان آکادمی و نیز پنجاه درصد سایر مخارج را خواهد پرداخت؛ همچنین قانونی در مورد دولتی شدن سایر موسسات تعلیمی موسیقی در فنلاند در شرف تصویب است.

در فنلاند چندین کنسرواتوار وجود دارد که برنامه قسمتی از آنها اختصاص به موسیقی سبک دارد و در بقیه موسیقی دانان حرفه‌ای تربیت می‌شوند. یکی از جدیدترین این کنسرواتوارها «تورکور» نام دارد که با بودجه دولت اداره می‌شود و با امتحان مشکل ورودی هنرجو می‌پذیرد. در کنسرواتوار «کووپییو» با نظارت آکادمی سیبلیوس رشته تربیت معلم موسیقی وارک تدریس می‌شود. از سایر کنسرواتوارهای بزرگ دو کنسرواتوار «لاتی» و «تامپر» را نام باید برد و چهار کنسرواتوار دیگر که از نظر اهمیت در درجه دوم قرار دارد.

مخارج عمده کنسرواتوارها بوسیله شهرداری‌ها تأمین می‌شود و این

ژان سیبلیوس

مبلغ در حدود چهارصد و پنجاه هزار مارك فنلاند است .
رشته موزیکولوژی دو کرسی در دانشگاه هلسینکی و آکادمی آبوه - که
يك مدرسه عالی دره تورکو، است - دارد. کرسی اولی به پروفیسور تاواستزیرنا،
محقق معروف آثار سیبلیوس و ناقد مشهور ، متعلق می باشد .
تعلیم موسیقی در مدارس در بیست سال اخیر بهبود فوق العاده ای یافته
و روش های تعلیم تازه ای بکار رفته است . بزرگترین نقص فعلی آنست که در
دوره هشت ساله دبیرستان فقط درسه کلاس اول موسیقی تعلیم داده می شود .
البته دولت امیدوار است که با افزایش فارغ التحصیلان مدارس موسیقی ، کلاس
های بیشتری از موسیقی استفاده نمایند .

فنلاند نه فقط سرزمین هزاردریاچه بلکه سرزمین هزار کر نیز خوانده می شود و معمولاً بخش مهمی از برنامه ارکسترهای آماتور اختصاص به همراهی آواز جمعی دارد. سابقاً کر مردان اهمیت زیادی داشت اما از پنجاه سال پیش کر مختلط و چهار صدائی علاقمندان بیشتری یافته است. از بهترین کرهای چهار صدائی می توان کر مجلسی برهبری و هارالد آندرسن، و کر مجلسی کنسروواتوار کلمتی را نام برد.

فنلاند سرزمین خوانندگان بزرگ است و خوانندگان درجه اولی از قبیل «آنیتاوالکی»، «کیم بورگ»، و «توم کراوس»، در اپرای هلسینکی می خوانند؛ علاوه بر آنان در حدود بیست خواننده معروف فنلاندی نیز در استخدام اپراهای جهانند.

در زمینه موسیقی سازی، فنلاند پیشرفت زیادی نکرده و فاقد یک نوازنده بزرگ است. این امر یک دلیل تاریخی دارد و آن عدم توجه به «ساز» در روزگاران گذشته می باشد.

در فنلاند فقط یک اپرای ثابت وجود دارد که بنام اپرای ملی فنلاند نامیده می شود و در هلسینکی قرار دارد.

اجرای اپرا بزبان فنلاندی از سال ۱۸۷۳ شروع شده، اما یک صحنه دائمی برای آواز در سال ۱۹۱۱ ایجاد یافته است و اپرای ملی فنلاند دنباله آن می باشد. این اپرا رسماً دولتی نیست، با وجود این سالی دو میلیون مارك فنلاند از دولت کمک می گیرد. مدیر هنری اپرا آهنگساز سرشناس «تاو نوپیل کنن» و رهبر اول اپرا «جس یالاس» می باشد. چند سال پیش اپرا ارکستر مستقلی ایجاد نمود. قبلاً ارکستر شهر هلسینکی در برنامه های اپرا شرکت می کرد.

اپرای ملی فنلاند از اپراهای خوب اروپاست و گروه باله اپرا، که بر روی سنن باله روسی پایه گذاری شده، در خارج از فنلاند شهرت نسبتاً زیادی دارد.

در برخی از شهرهای دیگر فنلاند نیز همه ساله برنامه هائی اجرا

می‌شود. البته صحنه این شهرها دائمی نیست و فقط گاهی برنامه‌هایی با همکاری هنرمندان چند شهر بروی صحنه می‌آید که دیدنی است.

تئاتر بزرگ هلینکی ، ۱۸۷۷

اپرای ملی فنلاند در ماه مه هر سال يك فستیوال بین‌المللی اپرا و باله ترتیب می‌دهد که باشکوه‌ترین هنرمندان برجسته اپرا و باله جهان برگزار می‌شود. اوایل ژوئن هفته سیبلیوس در هلینکی تشکیل می‌یابد. در تابستان يك فستیوال موسیقی در زمینه موسیقی کشورهای همسایه فنلاند در شهر تورکو انجام می‌شود و در اولین هفته ماه ژوئیه فستیوال دیگری راجع به موسیقی، معماری و فیلم در شهر «ایوسکی‌لا» برگزار می‌گردد. این فستیوال در سال‌های اخیر جنبه بین‌المللی یافته و روز بروز بر اهمیت آن افزوده می‌شود؛ در فصل تابستان نیز کلاس‌های مخصوصی جهت تعلیم لید و اپرا در شهر «ساونا لینا» گشایش می‌یابد.

از آهنگسازان فنلاند که هنوز حیات دارند می‌توان «اریک برگمان» (متولد ۱۹۱۱)، «راتاوارا» (متولد ۱۹۲۸) و «یوناس کوکونن» (متولد

۱۹۲۱) را نام برد که آثارشان در خارج از فنلاند نیز اجرا می‌گردد. نسبت به آینده آهنگسازی در فنلاند امیدواری زیادی می‌شود و آهنگسازان جوان مورد حمایت و تشویق مردم و جراید قرار دارند. فعلا اتحادیه های هنری متعددی در فنلاند تشکیل یافته که هدف آنان حمایت از موسیقی دانان جوان فنلاند می‌باشد. برخی از این تشکیلات بقرار زیرند: اتحادیه موسیقی فنلاند، اتحادیه آهنگسازان فنلاند، اتحادیه معلمان موسیقی در فنلاند، اتحادیه موسیقی دانان فنلاند، اتحادیه تک نوازان فنلاند و چند تشکیلات آماتور. علاوه بر اتحادیه‌ها، دولت نیز بوسایل مختلف از موسیقی دانان حمایت می‌کند و وسایل تشویق آنان را فراهم می‌سازد، از جمله در چند سال اخیر فقط مبلغ هفتاد و پنج هزار مارک فنلاند از طریق جایزه مسابقه بین‌المللی سیبلیوس بین هنرمندان تقسیم شده است. کسانی که تا کنون جوایز نقدی سیبلیوس را دریافت داشته‌اند عبارتند از:

سیبلیوس، هیندمیت، شوستا کوویچ و استراوینسکی.

سایر جوایز و کمک‌های دولت به موسیقی دانان بشرح زیر است:

کمک هزینه دولتی به موسیقی دانان؛ کمک هزینه تحصیلی جهت موسیقی-دانان فنلاند، کمک هنری فنلاند، کمک سیبلیوس به آهنگسازان و غیره. گرچه آماری در دست نیست باز می‌توان گفت که سالبانه بیش از صد هزار مارک فنلاند بعنوان کمک هزینه تحصیلی به موسیقی دانان فنلاند اختصاص یافته و از همان آغاز کار (۱۹۴۷) یکی از کرسی‌ها به رشته موسیقی اختصاص داده شده است. فنلاند یکی از بزرگترین کشورهای اروپاست ولی متأسفانه در حدود چهار میلیون و نیم جمعیت دارد و همین مسئله مانعی در راه پیشرفت سریع فرهنگی و اقتصادی این کشور است؛ با وجود این فعالیت های ارزنده چند ساله اخیر این امیدواری را بما میدهد که فنلاند در آینده نزدیک قدم های تندتری در زمینه موسیقی بجلو بردارد و با خلق آهنگسازان جوان و با استعداد جای خالی ژان سیبلیوس را پر نماید.

امیر اشرف آریان پور